

Zalim yönetime isyan câiz mi?

Ehl-i sünnet âlimleri, devlet reislerinin adâletli, idarî, siyasî ve askerî işlerden iyi anlayan iktidar sahibi, dirayetli kimselerden seçilmesi lüzumu üzerinde ittifak etmişlerdir. *Bu şekilde seçilerek başa geçen devlet reislerine itaat, umum alimlerin görüşlerime göre vâcibtir.*

Ancak, yine Ehl-i sünnet âlimleri, zorlama ve baskı kullanarak zorla iktidara gelmiş olan devlet reislerine de, layık olup olmama durumuna bakmaksızın itaatı gerekli görmüşlerdir.

Çünkü devlet otoritesine yapılan isyan, büyük bir fitne ve şerre yol açar. Malûmdur ki, isyan ile ortaya çıkan parçalanma, kargaşa ve anarşinin kapısını kapamak fevkalâde zordur. Hattâ bazen bu kargaşa, milletlerin ve devletlerin hayatına bile mal olabilmektedir.

Peygamber Efendimiz (sav) mü'minlerin huzur ve sükûnuna, birlik ve beraberliğine büyük ehemmiyet vermiş, umumî asayişin bozulmaması için devlet reislerinden gelebilecek zulüm ve baskılara karşı ümmetine isyan etmeyip tahammül göstermelerini tavsiye etmiştir.

Hz. Huzeyfe'den nakledilen şu hadîs-i şerîf bu mevzuya ışık tutmaktadır:

"Benden sonra benim doğru yolumdan gitmeyen ve benim sünnetimle amel etmeyen hükümdarlar olacaktır."

"Ben buna yetişirsem ne yapayım, yâ Resûlâllah?" diye sordum.

"Dinler ve itaat edersin. Sirtın dövülse ve malın alınsa bile yine dinle ve itaat et." diye buyurdular." (Tac, III/44-45)

İSYAN ETMEMEK ZULME RAZI OLMAK DEĞİLDİR

Resûlüllah Efendimizin (sav) ümmetine, yöneticilerden gelecek haksızlık ve zararlara sabırla mukabele tavsiyesi, onları zulme boyun eğmeye davet değil; bilâkis isyan yoluyla, devlet ve millet bütünlüğünü zedeleyecek daha büyük zulüm ve zararlardan kaçındırmak hikmetine mebnidir.

Malûmdur ki, Kur'ân-ı Azîmüştân, değil zulüm yapmayı, zulme en ufak bir meyil ve rıza göstermeyi bile şiddetle yasaklamıştır. Bu bakımdan Sevgili Peygamberimizin

---

(sav), zalim idarecilere itaat emrini, zulme razı olmak mânâsında düşünmek abestir. Bu emir, zulmün def'ine çalışmaya mani de telâkki edilmemelidir. Zira, itaat içinde de zulmü giderecek çeşitli imkân ve fırsatlar, uygun şartlar, meşrû yollar bulunabilir. Ancak bütün çabalara rağmen, zulmü gidermeye itaat içinde meşrû bir çare bulunamazsa, cüz'i ve şahsî hukukunu umumun selâmetine, âmmenin menfaatine feda etmek idrak sahibi, muhakemeli bir Müslümandan beklenen olgun bir davranıştır.

İSYANIN ZARARLARI

İbn-i Abbas (ra)'dan gelen başka bir rivâyete göre Nebi (sav) şöyle buyurmaktadır:

"Vahiy ile desteklenen Peygamberimiz (sav) umumun sorumluluğunu taşıyan bir kısım idarecilerin gayrimeşrû hareketlerde bulunacaklarını, nübüvvet nûruyla yani Cenab-ı Allah'ın bildirmesiyle görüyor ve biliyordu. Bu vaziyet karşısında Müslümanlara sabır ve sükûn ile hareket etmelerini ve bozgunculuktan kaçınmalarını vasiyet ediyordu. Ve 'Her kim sabırsızlanarak bile bile umumun sorumluluğunu taşıyan sultandan, yani millî otoriteyi temsil eden devlet reisinden ve İslâm ümmetinden bir karış ayrılırsa, cahiliyet ölümü ile ölür.' buyuruyor ki, bunun mânâsı 'başsız ve toplum düzeninden mahrum cahil milletlerin âsi bir ferdi olarak ölür.' demektir. Yoksa kâfir olarak ölür demek değildir."

"Her kim emîrin yapmış olduğu bir şeyi kötü görürse sabretsin (isyanla hareket etmesin). Çünkü her kim sultana (itaatten) bir arşın ayrılırsa cahiliyyet ölümü ile ölür." (Buharî, Kitabü'l-Fiten)

Hadis Profesörü Kâmil Miras Bey bu hadîsi şöyle açıklar:

...Vatanın bütünlüğünün muhafazası, namus ve iffetin korunması, mal ve canın emniyeti hep devletin varlığı ve devamı ile bağlı olduğu için, Peygamber Efendimiz (sav) itaat üzerinde ısrarla durmuştur. Müslümanları her türlü isyan ve bozgunculuktan, bölücülük ve ayrılıklardan şiddetle menetmiştir.

İtaatdaki hikmet ve maslahatı kavramayan nice milletler, Cenâb-ı Hakk'ın en büyük ihsanlarından biri olan devlet nimetini ellerinden kaçırmışlar; birlik ve bütünlüklerini istiklâliyetlerini muhafaza edememişlerdir. Bunun tarihte pek çok misâlleri vardır.

DEVLET REİSİ ALLAH'A İSYANI EMREDERSE...

Resûlüllah (sav) bir hadîs-i şerîflerinde şöyle buyurur:

"Allah'a isyan olan şeyde kula itaat edilmez. İtaat ancak ma'ruftadır."

Bir başka hadîs-i şerifte de Peygamber Efendimiz (sav) şöyle buyurmaktadır:

"Sizin başınıza öyle kimseler imam (reis) olacak ki, bazı hareketlerini güzel bulup memnun kalacaksınız. Bazı davranışlarını da çirkin bulacaksınız. Kim o davranışların kötü olduğunu o reislere söylerse (müdahane ve nifakdan) kendini korur. Kim de (dil ile söylememekle beraber kalben) buğz ederse, İlâhi mes'uliyetten kurtulur. Kim de (bu fena işlerden) memnun kalır ve onlara uyarsa helâka gider." (*Sahih-i Müslim*).

Bütün müçtehidler, müceddidler ve diğer İslâm âlimleri, itaat etmemekle isyan etmeyi birbirinden tamamen ayrı mütalâa etmişlerdir. Onlar, Allah'ın emrine muhalif durumlarda hiç kimseye itaat etmemişlerdir. Bununla beraber kat'iyen isyana teşebbüs yahut teşvik de etmemişlerdir. Bilâkis mü'minleri isyandan men etmek hususunda gayret ve himmetlerini esirgememişler ve bu vadede bütün Müslümanlara, halleriyle, örnek olmuşlardır.